

І остарбайтер, і солдат, і передовик...

Острожанин Пилип Бондарчук минулого тижня відзначив своє 90-річчя. За його плечима нелегка невільницька праця у Німеччині, концтабір Маутхаузен. Ще не добравшись з полону додому хлопець потрапив до армії. І це було далеко не найгірше – бо міг опинитися в радянському концтаборі, або бути розстріляним. Повернувся він додому аж через п'ять років...

І остарбайтер, і солдат, і передовик...

Іван ГЛУШМАН

Родом Пилип Автономович із села Вілія. Мене цікавило, чому так назвали його батька. Чоловік каже, що в давнину, за часів Польщі та російського царизму, називав новонароджених у селі місцевий священик. У Вілії ще був один чоловік з таким ім'ям...

Пригадуючи своє дитинство, Пилип Автономович каже, що у сім'ї його батька було восьмеро дітей. Зроставав він без рідної матері. Вона померла, коли хлопчикові було тільки 3 роки. Потім батько одружився з іншою жінкою. У школу хлопець ходив тільки зимою, бо в теплу пору року пас корів. Проте, вчився непогано. У перший клас пішов, знаючи вже і літери, і таблицю множення, і навіть письмо. Мав добру пам'ять і запам'ятав багато, коли вчилися старші діти.

Дуже важким випробуванням стала війна. Пилип Бондарчук каже, що у перші роки німецької окупації у Вілії було спокійно. Був староста, поліцаї, люди працювали, молодь відправляли до Німеччини на роботу, але спершу все було тихо. У 1942 році після Великодня 46 юнаків із Вілії відправили до Здолбунова на роботу. Серед них був і 16-річний Пилип Бондарчук. Вони працювали там більше тижня, а потім звідти кількох хлопців відправили у Німеччину. В дорогу давали тільки 5 буханок хліба на 6 хлопців. З цим їхали в ешелоні три доби. Правда в Чехії, під час стоянки, ще дали трохи хліба та ковбаси. Але це не довго врятувало від голоду – хлопці все швидко з'їли і в дорозі знову страждали.

Ешелон із остарбайтерами прибув у столицю Австрії. Там «покупці» вибирали собі робітників. Потрапив Пилип Бондарчук у місто Санкт-Пельтен до власника лісопильні. Нині чоловік пригадує, що там були ще полонені радянські воїни. Разом із односельцем Іваном Цибульським вони важко і багато працювали, харчів їм давали мало. Якось у неділю на сніданок дали лише чай. Розчаровані хлопці його не пили і пішли на роботу. Це обурило власника. Він викликав поліцію. Вони побили робітників зі сходу, але після того харчів давали більше, хоча ту баланду з борошна важко було назвати їжею для людей.

Зимою 1945 року остарбайтери дізналися, що німці вигнали з рідної землі. Вирішили втікати. Пішки, ховаючись, дійшли майже до австрійсько-чеського кордону. Там утікачів уїймали і відправили до концентраційного табору Маутхаузен.

Пилип Автономович пригадує, що там було дуже багато людей. Спали на матрацах. Зазвичай – четверо чоловіків на одному, як кажуть, «вале-то». Якщо хтось встав, то його місце моментально займав інший, який до того часу лежав на землі чи сидів між тими «ліжками». Харчування було також поганим, ліків взагалі ніяких не було. Слабші хворіли і вмирили сотнями. Їх палили у крематоріях.

Вихідці з Вілії, як і більшість в'язнів, трудилися у шахті, де видобували камінь. Крім важкої роботи, малої кількості поганих харчів, над в'язнями знущалися наглядачі. Зокрема, один з них часто бив людей, коли вони виходили на роботу, а також за наймен-

шу провину. Якось він сильно побив в'язнів під час роздачі їжі ополоником. Припинилося це лише тоді, коли у табір прибув якийсь німецький начальник. Він пригрозив насильнику карою, і той уже не знущався над людьми. Незважаючи на те, що минуло вже 69 років, Пилип Автономович навіть нині пам'ятає свій номер в'язня – R24526. Це означало, що він вважався росіянином, а цифра, мабуть, порядковий номер реєстрації у таборі. Ще там були поляки, євреї, югослави, навіть німці. До речі, там виходець із Вілії познайомився з поляком, який служив у Острозі, навіть бував у Вілії під час якогось свята, де його полк пройшов маршем по селі.

Після захоплення союзниками концтабору 25 квітня 1945 року, виходець із Острожчини кілька тижнів перебував під опікою Червоного Хреста, а потім його відправили в зону радянської окупації. Кілька осіб повертались додому пішки через Австрію, Угорщину. Там їх перепинили енкаведисти. Після довгих і виснажливих допитів, перевірок Пилипа Бондарчука відправили до військової частини, де він став служити у мінометній роті. Спершу полк знаходився в Угорщині, а потім був переведений до німецького Дрездена... І лише у березні 1947 року, після демобілізації, чоловік повернувся додому.

Працював у лісгоспі, у 1948 році одружився. На початку 50-х років завербувався. Більше року Пилип Бондарчук працював на будівництві у Краснодарі Луганської області. Повернувшись на Острожчину, працював у Острозі в ремконторі, а ще будував

канали в Херсонській області, тривалий час трудився в Острозькій психіатричній лікарні. Найбільше часу – понад 18 років – трудився чоловік на Острозькій меблевій фабриці. Був столяром, а потім очолював бригаду у фанеро-стругальному цеху. За добру працю був нагороджений багатьма нагородами – дипломами, почесними грамотами підприємства, обласного, міського та районного керівництва, а також ювілейними медалями до Дня Перемоги у Великій Вітчизняній війні, захиснику Вітчизни, переможцю соцзмагань (кількох років), ударник 9 п'ятирічки, за сумлінну працю. В 1984 році присвоєно звання Ветеран праці.

– Пилип Автономович спокійна і виважена людина, – розповідає його дружина Софія Степанівна. – Він завжди добре ставився до людей, намагався нікого не образити. Працював, як кажуть, на совість, любив свою роботу. Самотужки збудував хату. Багато чого робив сам. Тепер ми у ній живемо...

Сьогодні 90-річний ювіляр хворіє. Найбільше допікає астма, мабуть, далися ознаки робота в шахті, на меблевій фабриці. Ще донедавна ходив до церкви, але тепер не може. Нині чоловік цікавиться станом справ у державі, його хвилюють події на київському Майдані, каже, дуже погано, що б'ють людей. Ні комсомольцем, ні комуністом не був, хоча кілька разів агітували.

Редакція газети від імені читачів вітає Пилипа Автономовича з поважним ювілеєм – 90-річчям. Перш за все, бажаємо довгих років життя, здоров'я і всього найкращого.